

Nr 123.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ökning av riksbankens sedelutgivningsrätt; given Stockholms slott den 4 mars 1921.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

K. J. Beskow.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 mars 1921.

Närvarande:

Statsministern VON SYDOW, ministern för utrikes ärendena greve WRANGEL, statsråden ERICSSON, DAHLBERG, MURRAY, ELMQUIST, MALM, BERGQVIST, HAMMARSKJÖLD, EKEBERG, HANSSON, BESKOW.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Beskow anförde härefter: Paragraf 6 i lagen för Sveriges riksbank den 12 maj 1897 är enligt lag av den 25 maj 1915 av följande lydelse:

»Riksbanken äger att utgiva sedlar till det belopp, som motsvaras av dubbla summan av riksbankens metalliska kassa, så beräknad, som i 8 § sägs, samt därutöver till ett belopp av etthundratjugufem miljoner kronor.

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 1 saml. 108 häft. (Nr 122—124.) 2

Om sådant med hänsyn till krig, krigsfara eller svår penningkris prövas oundgängligen nödigt, må Konungen och riksdagen samfällt medgiva riksbanken att utgiva sedlar till ett belopp av ytterligare högst etthundratjufem miljoner kronor; åliggande det fullmäktige i riksbanken att, så snart ske kan, ur den allmänna rörelsen indraga sedlar till belopp, motsvarande vad som på grund av sålunda medgiven ökning av sedelutgivningsrätten må hava utgivits.»

Enligt kungl. brevet den 27 februari 1920 hade riksbanken medgivits att för tiden till den 1 mars 1921 begagna nämnda i § 6 andra stycket av riksbankslagen omförmälda rätt att utgiva sedlar till ett belopp av ytterligare högst 125,000,000 kronor.

Genom proposition nr 75 till nu pågående riksdag föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att medgiva, att riksbanken måtte för tiden till den 1 april 1921 begagna ifrågavarande rätt till utvidgad sedelutgivning. Sedan riksdagen enligt skrivelse nr 63 bifallit detta Kungl. Maj:ts förslag, har genom kungl. brev den 25 februari 1921 medgivande i nu nämnda hänseende lämnats riksbanken.

Såsom framgår av det till sagda proposition nr 75 fogade utdrag av statsrådsprotokollet, föranleddes Kungl. Maj:ts förslag av en den 5 februari 1921 dagtecknad framställning från fullmäktige i riksbanken, vilken framställning finnes intagen i statsrådsprotokollet.

I denna framställning, mot vilken fullmäktige i riksgäldskontoret förklarat sig icke hava något att erinra, hemställde bankofullmäktige, att det begärda medgivandet om utvidgad sedelutgivningsrätt måtte få gälla under tiden till den 1 mars 1922. Vid frågans föredragning inför Kungl. Maj:t den 11 februari 1921 föreslog emellertid min företrädare i statsrådsämbetet, att tiden för medgivandets giltighet för det dåvarande måtte begränsas att omfatta allenast tiden till den 1 april 1921, och anförde han till stöd härför följande:

»Att riksbankens utvidgade sedelutgivningsrätt för närvarande ej kan undvaras finner jag uppenbart. Utgående från den uppfattning i valutafrågan, för vilken jag vid framläggandet av årets statsverksproposition gjort mig till tolk, anser jag emellertid frågan härom icke böra behandlas isolerad utan såvitt möjligt i samband med övriga till valutavärden hörande spörsmål. Jag vill i detta sammanhang meddela, att jag genom skrivelse den 5 februari 1921 anmodat ekonomiska rådet att i samband med behandlingen av ärendet om eventuellt fortsatt suspension av riksbankens skyldighet att inlösa sina sedlar med guld senast den 1 mars 1921 inkomma med nytt utlåtande i valutafrågan. Sedan detta yttrande avgivits och när i anslutning därtill valutapolitiken i den utsträckning, som kan befinnas lämpligt, upptages till behandling, synes jämväl frågan om bibehållande av riksbankens utvidgade sedelutgivningsrätt böra tagas under övervägande med hänsyn till de praktiska konsekvenser, som de för valutapolitiken uppställda riktlinjerna kunna medföra. Då emellertid nuvarande bestämmelser för sedelutgivningen äga giltighet endast till den

1 mars 1921, då vidare behandlingen i ett sammanhang av de valutapolitiska frågorna med hänsyn till den tidpunkt, då ekonomiska rådets yttrande kan förväntas inkomma, icke kan äga rum förrän under loppet av mars månad, och då slutligen försiktigheten bjuder, att riksbanken icke är betagen möjligheten att under sagda månad begagna den utvidgade sedelutgivningsrätten, torde dylik rätt för närvarande böra medgivas till den 1 april 1921, d. v. s. den tidpunkt, då suspensionen av riksbankens skyldighet att inlösa sedlar med guld enligt nu gällande föreskrifter upphör.»

Sedan bankofullmäktiges förevarande framställning för yttrande remitterats till ekonomiska rådet, har detta i ett den 16 februari 1921 avgivet utlåtande förklarats sig tillstyrka, bifall till framställningen.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, var anledningen till att riksbankens utvidgade sedelutgivningsrätt av Kungl. Maj:t begärdes förlängd allenast till innevarande månads utgång att söka däri, att man ansåg önskvärt, att frågans realbehandling skedde i samband med övriga till valutavården hörande spörsmål. Vid ärendets anmälan för Kungl. Maj:t den 11 februari 1921 hänvisade sålunda dåvarande departementschefen till sin skrivelse till ekonomiska rådet av den 5 februari 1921, däri rådet anmodats att i sammanhang med behandlingen av frågan om eventuellt fortsatt suspension av riksbankens skyldighet att inlösa sina sedlar med guld senast den 1 mars 1921 inkomma med nytt utlåtande i valutafrågan. Sedan detta yttrande, som av mig tidigare i dag anmälts, numera avgivits, och sedan Kungl. Maj:t beslutat proposition till riksdagen i guldinlösningsfrågan, torde jämväl spörsmålet om den utvidgade sedelutgivningsrätten nu böra upptagas till reell prövning.

*Departements-
chefen.*

Den extra sedelutgivningsrätt, om vars fortsatta bestånd bankofullmäktige nu göra hemställan, är visserligen, enligt vad jag inhämtat, för närvarande icke fullt tagen i anspråk. Då emellertid sedelstocken såväl före världskriget som under och efter detta pläгат vid flera längre eller kortare perioder under året uppgå till vida högre belopp än under månaderna januari, februari och mars, samt en utveckling i denna riktning även under innevarande år icke kan anses utesluten, finner jag mig böra ansluta mig till uppfattningen, att riksbanken icke nu bör avskäras från möjligheten att utgiva sedlar utöver vad som enligt de sedeltäckningsbestämmelser, som gälla under normala tider, är medgivet.

Då, såsom bankofullmäktige uttala, ett successivt och varsamt nedbringande av sedelcirkulationen bör eftersträvas, och då det torde vara att förvänta, att det pågående prisfallet skall, i likhet med vad som redan skett på vissa håll i utlandet, även i vårt land medföra, att behovet av omsättningsmedel nedgår i jämförelse med fjolårets, har det

vid denna frågas bedömning syntes mig kunna tagas under övervägande att i större eller mindre utsträckning minska det belopp av 125 miljoner kronor, intill vilket den extra sedelutgivningen nu är tillåten, eller i varje fall att nu fastställa en plan för en gradvis skeende nedskrivning av nämnda belopp. Enär emellertid redan uti ifrågavarande lagrum — § 6 av riksbankslagen — är föreskrivet, att det skall åligga fullmäktige i riksbanken att, så snart ske kan, ur den allmänna rörelsen indraga sedlar till belopp, motsvarande vad som på grund av den medgivna ökningen av sedelutgivningsrätten må hava utgivits, vadan något ytterligare korrektiv i förevarande hänseende ej torde vara av behovet påkallat, har jag stannat vid att förorda bifall till den gjorda framställningen i oförändrat skick.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen medgiva, att riksbanken må för tiden till den 1 mars 1922 begagna den i 6 § andra stycket av lagen för Sveriges riksbank den 12 maj 1897 omnämnda rätten att utgiva sedlar till ett belopp av högst etthundratjugufem miljoner kronor utöver vad som är medgivet i första stycket av samma paragraf.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen bifalla; och skulle till riksdagen avlätas proposition av den ydelse, bil. litt. . . . vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Svante Ericsson.